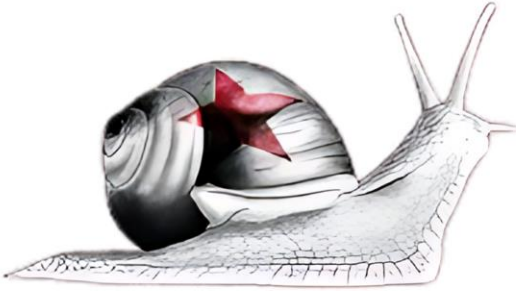

metin yeğın

**özyönetim
'dünyanın sokaklarında
radikal demokrasi'**

BAŞLARKEN...

Bu kitabı yazmayı bir türlü elimden bırakamadım. Dünyadaki radikal demokrasi örneklerinden sürekli bir şeyler eklemek, biraz daha eklemek ve tartışma isteğiydi bunu yaptıran. Her yazıya dökülen şey eksiktir. Hayatın simgesel işaretlerle, yazıyla anlatılması ne kadar onun yerine geçer bu tartışılmaz ama madem ki simgenin, yazının kutsandığı bir dünyadayız, o zaman simgelerle “Dünyanın Sokakları”nda Özyönetim–Radikal demokrasi...

Kitabın konusu ruhunu kendi eline aldı sanırım. Teorik bir yaklaşımdan daha çok, dünyanın her yerindeki pratikler üzerinden genel bir düşünce biçimini anlatmaya çalıştım. Bunlardan birçoğuna benim kitaplarımda, yazılarımda ya da filmlerimde rastlamış olabilirsiniz ama zaten bütün bunların parçasıdır radikal demokrasi ya da bu kitap. Ancak yine de teorik yaklaşımı öne alıp, pratiğe sadece istediğinde göz atmak isteyenler için “Teori patikası” ile de bir okuma yapabilirsiniz. Bunun için gri patikayı izlediğinizde, “sek sek” okuyarak, aynı şeyi bir başka okuma biçimi ile ulaşabilirsiniz. “Teori Patikası” kendi içinde bir tezi ileri sürer, tartışır ve mutlaka söylemeliyim ki başı sayılır bu tartışmanın...*

Ve sevgili okur, eğer bu kitabı okuyup, bunu hiç yaşama geçirmeye çalışmayacaksanız bu kitabı şimdiden okumayın!.. Hiçbir kitabı okumayın!..

Sevgilerimle ve Venceremos...

---

* Ayrıca belirtmeliyim ki kitap, bu coğrafyada ‘Özyönetim’i gündem haline sokan Rojava’daki Kürt siyasal hareketi deneyimlerine ve paradigmaya sadece gönderme düzeyinde değinmekte, daha çok dünyadaki ‘Özyönetim–Radikal Demokrasi’yi buraya anlatmaya çalışmakta. Rojava deneyimini anlatmayı, bütün özgünlükleriyle tek başına gelecek kitaba bırakıyorum. Çünkü Özyönetim–Ekolojik Demokrasi–Demokratik Özerklik bir bütün olarak paradigma sadece Türkiye için değil, bütün dünya için çok önemli bir nitelik taşıyor.

Solun üzerindeki modernizmin en kötü etkilerinden biri, her şeyi –aynı düşmanları gibi– hemen kategorize etmesi, sınıflandırması ve kendilerine göre rafa yerleş-tirmesidir. Bu yüzden birçok düşünce ne olduğu tartışılmadan ve hatta hiç okumadan, kahvede otururken yapılan bir muhabbet başlangıcı gibi nerelisin ve kimlerdesin sorusuyla başlar ve işin daha da kötüsü sonuçlanır. Marksist, Leninist, Marksist–Leninist ya da ML, sadece Marksist, Troçkist ve benzeri bolca bulunan bir rafa yerleştirildikten sonra her şey daha basittir. Doğrudan ve tartışılmadan kabul edilir ya da genellikle olduğu gibi reddedilir. Özyönetim de hemen böyle karşılandı. Pek fazla sorgulanmadan kategorize edilip, Bookchinci “Liberter Belediyecilik” rafına kaldırılıp, kimlerdensin sorusuna hazır cevap bulundu. Herkes rahattı artık çünkü Özyönetimi tartışırken çok kolay bir şekilde Bookchin’e ilişkin hazır eleştiri reçetelerini söylediğinizde her şey halloluyordu. Bunun çift taraflı etkisi oldu ki dünyadaki Bookchinciler de bunu benimseyip koşarak geldiler ve gururla buna sahip çıktılar. Böylece taşlar yerlerine oturdu! Kategorize edenler de kategorize edilenler “elbet memnun ki yerinden” diye düşünüp, eski hamam eski tas klasik tartışmalarla, direnişin hatırına biraz mahcup ama üzerinde hiç durmadan geçiştirmeye çalıştılar bu “Özyönetim” ilanını. Özyönetim havada uçuşan bir düşünceydi artık ve kim neresinden tutuyorsa orasını tarif ediyordu. Size garip gelecek ama bu, bir anlamda Özyönetim’e, radikal demokrasiye çok uygundu. Burada benim itirazım sadece kategorize edilip geçiştirilmemesi ve mutlaka tartışılmasıydı ki pratikte düşüncenin gerçekleşmesinin bir parçası haline gelebilirdi.

Bu yüzden Özyönetimin, Radikal demokrasinin Bookchinci olmadığını iddia ediyorum. Hemen kategorize

seviciler kendilerini boşta hissetmesinler diye eklemeliyim ki mutlaka kategorize etmek gerekiyorsa, Özyönetim, radikal demokrasi, Guevaracıdır. En az bunun kadar Zapatista düşüncesine yakındır.

Bunun manası Bookchin'in düşüncelerinden hiç almadığı değildir. Özyönetim ve Radikal demokrasi, Che'nin deyimiyle çoklu inisiyatif ve korkarak yazıyorum ki *Fococu* ya da Zapatista deyimiyle "Buen Gobierno" yani hükümet–olmayan–hükümet ve Stedille'nin deyimiyle yine tekçi olmayan bir ideolojiden, birçok ideolojiden kaynağını alır. Bu yüzden Bookchincidir de tabii ki ve mesela en az Tolstoycu olduğu kadar... Ancak kesinlikle Bookchinci düşünceye hasredilemez. Öncelikle Kürt hareketinin hem tarihsel çıkışı, doğuşu, gelişimi aynı zamanda Türkiye solundan kopuşu, Kürt halkının arasında kök salması, bütün bunların hepsini kapsayacak tek bir kelime varsa bu da kimliktir. Kürt kimliği, ulusal mücadelenin demokratik ulus mücadelesine dönüşümü, hepsi bu temellidir. Ayrıca Kürt hareketinin dönüşümünde, gelişiminde değişmeyen tek eksen de kimlik mücadelesidir. Böyle bir durumda kimlikten söz etmeyen, daha doğrusu kimlik tanımını sadece sınıf tanımının karşısında geniş bir çerçeve olarak kullanan, sadece dışlanmış, yok sayılmış ve marjinalleşmiş bir kesim olarak, klasik solun ezilenlere bakışıyla, merhametli bir kavrayışa sahip Bookchin düşüncesi nasıl tek başına Özyönetim, Radikal demokrasi düşüncesini kapsayabilir? Bu buluşma tam tersine bir seyir izlemiştir aslında. Özellikle neoliberalizmin ekolojik yıkımı karşısında bütün dünyada imha edilenler, modernizmin standart hale sokulmuş umumi insanları yerine hala kendi kimliklerini, yaşamlarını korumaya çalışanlar olmasıyla ekoloji ile kimlik meselesi çakışmıştır. Amazon'da mesela Munduruku, Guarani–Kaiowá yerli-

lerinin kendi rezerv alanlarında madenlere karşı direnişleri, makinelerine el koymaları, yine dünyanın üçüncü büyük hidroelektrik barajının yapımına karşı mücadeleleri, bölgeyi ekolojik olarak imha eden GDO'lu Mısır ve Soya ekimine karşı çıkışları¹, Hindistan'da yine bu barajların bugüne kadar 56 milyon kişinin etkilenmiş olması ve bunların çok büyük kısmının azınlıklardan ve azınlık dinsel inançlardan olması², Meksika'da Mazahua yerlilerinin suyunun kentler için çalınması³ ve Haskankeyf'te binlerce yıllık tarihin üstüne baraj betonlarının dökülmesi tesadüfi değildir.

Neoliberalizmin doğayı ve dünyanın dokunulmamış neresi ve neyi varsa işgal etmesi, ele geçirmesi ve tabii ki Bookchin'in tanımladığı gibi "Büyü ya da öl" kapitalist temel paradigması ile hareket ederek, büyüyerek ve yine de –bu sefer hep birlikte– ölerək yok olan bir dünyaya ortaya çıkması, burnumuzun dibine dayanmış ekolojik yıkım, kimlik ve ekolojiiyi bir araya getirmiştir. Kimliğin üniversitelerde okutulan edebiyat pasajlarından çok toprak ile bağına sezen, kavrayan Kürt siyasal

---

¹ İndianların ekolojik direnişlerine ilişkin haberlerden bir tanesi için bkz. <http://www.reuters.com/article/us-brazil-indians-idUSBREA1G0FD20140217>

²Bkz. Metin Yeğın, Arundhati Roy ile söyleşi; <http://sendika10.org/2008/01/arundhati-royla-soylesi/> ve yine bkz. <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/arundhati-roy-furious-at-dam-decision-634956.html>

³ Yüzyıllardır kendi topraklarında kendi yiyeceklerini yetiştiren Mazahualar son çare olarak sularını korumak için 2004 yılında "Mazahua Kadın Zapatista Ordusu"nu kurdu. Av tüfekleri, tahta tüfekler ve *machetal*larıyla son sularını korumak için kararlı olduklarını gösterdiler. Uzun yürüyüşler, açlık grevleri ve kadın Zapatista ordusu en sonunda Ciudad de Mexico yönetimiyle görüşmeyi kabul ettirdi. Mazahua halkının mücadelesi devam ediyor. Bkz. Metin Yeğın, "Ekolojik Mücadele ya da yaşamın diğerk adı üzerine notlar", Özgür Politika, 24 Ağustos 2012.

hareketinin önderliğinin bir buluşturmasıdır bu. Eğer çok ısrar edilecekse, Bookchinci düşünce artık Öcalancıdır çünkü bu paradigma daha geniş ve kapsayıcı bir bütünselliğe sahiptir.

Bookchin ile Kürt siyasal hareketinin Özyönetim, radikal demokrasi anlayışlarındaki en önemli farklardan biri, Bookchin düşüncesinin nihayetinde modernist bir düşünce olmasıdır. Bookchin, “Tarımın, teknolojinin ve köy yaşamının insani özgürleşmenin bu uğrağına doğru gitmesi açısından önemli olacak biçimde, şehrin ortaya çıkışı, insanların salt etnik dayanışma bağlarından kurtulması, insan ilişkilerine, ilkel biçimde de olsa akıllı ve sekülerliği getirmesi açısından en büyük öneme sahip şeydir. İnsanlık kesimlerinin, akılsız adetlerin tiranlığının yerine tanımlanabilir ve rasyonel biçimde biçimlendirilmiş bir *nomos*’u geçirebilmesi –ki ancak *nomos*’un yerini özgürlük düşüncesinin almasıyla kabilesel “kan davası”nın yerini, adalet düşüncesi alacaktır– ancak bu evrim eliyle mümkün olmuştur. Şehrin *ortaya çıkmasından* bahsediyorum çünkü şehrin gelişimi her ne kadar henüz tamamlanmamışsa da, tarihteki uğrakları, “yabancılar”ın ve “halk”ın yurttaşlar –özgür, rasyonel, tamamen bireyleşmiş ve bütünleşmiş hale gelmek üzere insanlığın *gizilgücünü* çeşitli derecelerde yaklaşan seküler ve her anlamda rasyonel varlıklar– olarak yeniden kurulabildiği bir özgürleştirici âleme kapı açan elle tutulur bir diyalektik oluşturmaktadır. “ dediğinde, oryantalist (!) bakışı kent surlarının boyunu aşamaz. Devletçi ve belki yine kuramına uygun olarak ve çok da farklı olmadığı için kentçi bir tarih perspektifidir bu. Kendisinin de bazı dönemlerinde referans gösterdiği Alman köylü komünlerini, İspanyol toplulukları kentin içine atıp yok saydığı gibi, Mezopotamya uygarlıklarını, Anadolu’nun devletsiz toplumlarını, Güney Ameri-

ka'nın işgalinden önceki bütün topluluklarının yüzlerce yıllık yaşantılarını “medeniyet” dışı bulduğundan olacak “Eşitlik ve kardeşlik”i sadece bir Fransız devrimi bildirgesi olarak kabul etmektedir. Bu Batıcı medeniyet gözlüğü ile bakışı “musluğu açınca sıcak su akan yer; kent” efsanesi ile birleştiğinde geriye “belediyecilik”ten başka çare kalmaz ve bu kent balkonunda saksı yetiştirmek kadar özgürleştiricidir ancak...⁴

Kürt hareketi ise, bunun aksine, modernizm öncesi tarihsel bir referansla hareket eder ve Kürt siyasal hareketinin paradigması, bu modernitenin, kapitalist modernitenin yıkılması ve demokratik modernitenin inşası temelinde şekillenir. Bu yüzden demokrasi düşüncesi genel olarak ancak kentlerle sınırlı olan Bookchinci

---

⁴ Bookchin şunları da ekler; ‘...Dahası şehir, daha önce defalarca vurguladığım üzere, devletin değil, terimin Helenik demokratik anlamıyla politikanın ve uygarlığın asli ve özgün alanı olagelmıştır. Bunu söylemekle, şehir-devletlerinin var olmadığını söylemiş olmuyoruz. Fakat politika yapmanın yüz yüze âlemi olarak tasarlanan demokrasi, bütün “sıradan” insanların potansiyel olarak kolektif biçimde kendi politik ilişkilerini idare etmeye ehil olduğunu savlayan –ki bütün sınırlamaları bir yana, bu, Atina demokratik geleneğinin ve daha radikal biçimde, erkeklerle birlikte kadınlara da eşit söz hakkı tanıyan 1793’ün Parisli unsurlarının düşünüşünde kritik bir kavramdır– Aydınlanma inancına bir bağlılığa yol açar. Politik gelişmenin, müteakip ilerlemelerin genellikle kendi bilgisiyle yüklü biçimde daha sınırlı olan öncekiler üzerine inşa edildiği ve onları yaygınlaştırdığı bu türden yüksek noktalarında, belediyecilik –Fransız devrimcilerinin sonradan “yurtseverlik”le tanımladığı yurttaş yönetimi (*civicism*)– ülke sevgisinin bir ifadesinden fazlasına denk düşerken, şehir ise insan yaşamı ve politikası için eşsiz bir arenadan daha fazlası haline gelir. Hatta Jakoben demagogların şoven çağrışımlar yüklediği 1793’teki “yurtseverlik”, “ulusal miras”ın “Fransa Kralı’nın mülkü” değil, Fransa’nın artık fiilen *bütün* halka ait olduğu anlamına geliyordu...’ Bkz. Murray Bookchin, *Geleceğin Devrimi*, çev. İbrahim Yıldız–Soner Torlak, Dipnot Yayınları, 2015, 2. Baskı, s. 157.

düşünceyle, köy komünlerini inşa etmeyi amaçlayan Kürt siyasi hareketinin aynı kefeye konmasını hiç anlamamaktayım. Zaten bize göre “Kent”, her zaman temerküz merkezi olarak var olmuştur ve özellikle neo-liberalizm ile birlikte kapitalizm’in ta kendisidir. Ancak kentin yani bu temerküz merkezinin yıkılmasıyla, tam anlamıyla Özyönetim, radikal demokrasi inşa edilebilir ya da Kentin temerküzü dağıtıldığı kadar, bir anlamda Kent olmaktan çıktığı kadar demokrasi mümkündür. Bunun manası, bugün Özyönetimlerin, radikal demokrasilerin kentte inşa edilemeyeceği değildir. Tam aksine bu temerküzün dağılması için daha fazla ve hemen ve her yerde inşa edilmesidir.

Aynı zamanda Özyönetim, radikal demokrasi inşasının araçları olarak sadece belediyeleri özgürleştirme-liberter belediyeciliği amaçlamak da radikal demokrasiyi sınırlamak demektir. Belediyeler bir Özyönetim, radikal demokrasi aracı olarak kullanılabilirler ama bunu belediyelerle ve dolayısıyla iktidarların yasallığı ile sınırlamak her şey bir yana hadımlaştırıcıdır. Bunu teorik olarak tartışmak bile 15–20 yıllık belediye pratiğinin yanında çok lüks kalır. Kağıt üzerinde çok doğru gelse de –ki bana hiç öyle gelmemektedir– 15–20 yılda neredeyse, her dönemde gerçekleştirilememiş olması bunun belediye ile sınırlandırılmayacağını açıkça gösterir. Meksika Oaxaca’da 8 ay boyunca kenti barikatlardan halkın yönetmesi esnasında, bir sahne hep gözümün önüne gelmektedir. Bir direnişçi belediyenin kapısından içeri bağıırıyordu; “Yoldaşlar barikatlara çıkalım bu bina bizi bozuyor!” Kürt siyasal hareketi de en azından son 10 yıldır belediyelerin işleyişinden şikayetçidir. Belediyelerin binasına benzemeye başlayan belediyecilik anlayışına karşı her türlü baskıya rağmen halk meclislerini örgütlemeye çalışırken, aslında liber-

ter bir belediyeçiliği değil Özyönetim'i, radikal demokrasiyi inşa etmeye çalışmaktadır. Bunun da bir anlamda "Liberter belediyeçilik"i inşa etmek olduğu söylenebilir. Bir şeye isim vermek onun temel niteliğini dokunmadıkça çok şeyi değiştirmez ama sınırların farklı olduğu hatta sınırları olmayan ve hatta sınır tanımayan bir Özyönetim–radikal demokrasiyi şekilsel de olsa bir ya da iki kişiyle temsil edilen bir belediye ile sınırlamak, bu Özyönetimi, radikal demokrasi cüretini en azından hafife almaktır.

Özyönetim Guevaracıdır. Guevaracı düşünce bütün dünyada sadece romantik bir karşı çıkışa indirgenmiştir. Garip olan herkesin sevdiği ama neredeyse herkesin kelimenin tam anlamıyla küçümsediği bir durumdur. Bu bir teorinin, düşüncenin başına gelebilecek en kötü şeydir. Guevara sanki sadece silahlı direnişin simgesi halini almıştır. Özellikle o dönemde resmi komünist partilerin "maceracı" tanımlamasıyla aynı manaya gelen "foco", ortaya çıkış pratiği ve özellikle sonrası ve Che Guevara'nın yazıları ve özellikle pratiği hesaba katılmaksızın bir ince söyleşi kitabı⁵ üzerinden ve hatta o da okunmadan çok genel bir tanımlamayla kenara konmuş, daha doğrusu dışarı atılmıştır. Guevara'nın "foco"cu, nüklei–çekirdeklerde çoklu inisiyatifler ile bir toplumsal dinamiği harekete geçirmesi her çekirdekte yeniden ve yeniden tanınan demokrasi ile harekete geçirilen toplumsal dinamik tam anlamıyla Özyönetim'dir. Eğer "foco", çoklu inisiyatif çekirdeğini, sadece askeri alana değil, politik alana, toplumun her yerine uyguladığınızda ortaya zaten bu çıkar. Hatta çoklu inisiyatifin, demokratik çekirdeklerin askeri alanda öne-

---

⁵ Bkz. Regis Debray, *Devrimde Devrim: Latin Amerika'da Silahlı ve Politik Mücadele*, çev. R. Güngör, Toplum Yayınevi, 1967.

rilmesi diğer her alanda zaten kullanılabilceğinin çok açık bir ifadesidir. Guevara'nın ve Fidel'in düşüncesini bugün daha çok Guevara üzerinden tanımlamamın nedeni de zaten budur. Devrimden sonra bunun yaşıama geçirilme çabasının izleri Guevara'nın bütün pratiğinde, özellikle Küba'yı terk edip, örgütlemeye çalıştığı dünyanın her yerindeki pratiğinde mevcuttur. Ayrıca Küba devriminin her türlü eleştiri bir tarafa, emperyalist hegemonyanın devi ABD'nin yanı başında, yıllarca ayakta durabilmesinin en önemli gerekçesi de “foco”cu çoklu inisiyatif, düşüncesini kısmen de olsa yaşıama geçirmiş olmasıdır. CDR–Sokak Savunma Komiteleri, Domuzlar körfezi çıkartmasının ardından kurulmuş ve ardından toplumsal anlamda her konunun karar vericisi olmuştur. ABD'nin suikast ve darbe girişimleri, milyarlarca dolar harcayarak hükümeti yıkmaya çalışması, binlerce ajan provokatörün ve dünyanın en uzun süren ekonomik ambargosunun yıkamadığı budur. Sokak Savunma Komiteleri, mesela 55 yaşında birisinin 40 yıldır içinde olduğu bir komite, Özyönetim, demokrasi formudur. Her türlü karar burada alınır. Sokak Savunma Komiteleri'ne dışarıdan bakıldığında mesela iktidarı değiştirme gücü yok gibi görünür ama aksine iktidarın neredeyse her kararını değiştirebilme gücüne sahiptir. Bu aynı zamanda tersine iktidarın kararlarını uygulama, yaşıama geçirme ya da bana Kübalıların söylediği gibi “kontrol” aracıdır da ama aynı zamanda çok geniş ve her alanda karar verme hakkı çok yaygın bir “demokrasi” pratiğinin uygulanmasıdır. Tekrar etmek gerekirse Küba bir başka türlü ayakta duramazdı zaten.

Burada ilginç olan bir başka nokta “dev” lke ABD'nin yanı başında “ufacık” lke Küba'nın direnebilmesidir ama zaten Küba'nın gücü biraz da ‘küçük’ olmasıdır. Bu halkın daha çok karara katılabilmesini,

demokrasinin daha fazla yaşama geçirebilmesi şansı doğurur. Merkezi yönetim birçok küçük ülkede olduğu gibi çok uzağa (!) kaçamaz. Mutlaka halk ile iç içedir. Bu belki yasalarda değil ama pratikte mutlaka doğrudan demokrasi etkisi yaratır. Küba’da Fidel bu yüzden belki modernistlerin beğenmeyeceği bir tanımlamayla daha çok “kızılderili şefi” gibidir. Mesela El Nino kasırgasının ülkeye yaklaştığı sırada uluslararası bir tv kanalının halktan insanlarla yaptığı röportajlarda birisi “Fidel onu halleder” diyordu.⁶ Çok rahat ve endişesiz görünüyordu. Küba’ya ilişkin bu yazdıklarımın ilişkin kuşkusu olanlara verebileceğim kuşkusuz (!) en kesin cevap 56 yıldır direnebilmesidir. Bu arada Fidel’e 83 suikast düzenlendiğini hatta sakalının dökülüp karizmasını kaybetmesi için ayakkabısının içine FBI tarafından toz konulduğunu da söylemeliyim.

Özyönetim Guevaracıdır. “Foco”cu çoklu inisiyatiflerin sosyal alana daha doğrusu bütün yaşama uygulanması demektir. Bu çekirdek çoklu inisiyatifler, özyönetimler, radikal demokrasiler aynı zamanda bütün toplumu harekete geçirecek dinamik durumundadır. Gerilla savaşının nereye saldıracağı belirsiz, adı üstünde düzensiz, çok ileri giden ve geri çekilen, vur-kaç ve çok hareketli gücü Özyönetimlerin tam tarifidir aslında. Cüretli olmanın silah kullanmakla ilişkisi yoktur ve hatta silahsız daha cüretlidir. Radikal düşünce ve radikal demokrasi kapitalist hegemonyanın içinde yıkıcı etki yaratır. Bu aynı zamanda hegemonyanın ele geçiri-

---

⁶ Doğrusu gerekirse ‘halletti’ de. Kasırgadan önce hızlı bir şekilde kıyılarıdaki halk yükseklerle taşındı. Güvenlikleri alındı. Bu kasırgada sadece 4 kişi hayatını kaybederken bunun dörtte biri oranındaki Katrina kasırgasında, ABD’de 1863 kişi hayatını kaybetti. Tabii buraya hayatını kaybedenlerin neredeyse hepsinin yoksullar ve çoğunun siyahlar ve hispanikler olduğunu da eklemek gerekir.

lerek yeni bir hegemonya olarak yeniden inşasını da engeller. Vietnam’da zamanının en modern –ne güzel burada her iki anlamda da kullanabiliyorum bu kelimeyi– ordusuna karşı bisiklet hızıyla hareket eden gerilla gibidir. Yavaş, küçük ve vurucu gücünün etkisiz olduğu düşünülür ama aksine kazanan o olmuştur. Özyönetimin, radikal demokrasinin her alandaki etkisi de aynı budur. Biçimsiz, formsuz, düzensiz olması yavaş ve hegemonik olarak işlemeyen etkisi başta kapitalist hegemonyayı ve yerini alabilecekleri imha eder. Özyönetim, radikal demokrasi Guevaracı düşüncenin hapsedildiği “silahlı mücadele” sınırlarını kıran, Guevaracı çoklu inisiyatifleri yaşama geçirme potansiyeli taşır. Che’nin Küba’da, Kongo’da ve Bolivya’da hayata geçirmeye çalıştığı, çoklu inisiyatiflerin pratikleştirilmeye çalışılmasıdır.

Özyönetim Zapatistacıdır. SubKumandan Marcos’un deyimiyle “Etkin olanların değil, edilgen olanların”, “Adları ve yüzleri olmayanların” doğrudan tarihte yerini alması, “Buen Gobierno–İyi Yönetim” ve daha doğrusu “hükümet olmayan hükümet”tir. Radikal demokrasi burada özellikle tarihsel referansını Chiapas’ta Mayalardan alarak, “Zapatista komünleri” olarak ortaya çıkmıştır. Her komün neoliberalizme karşı İndianların son direnme alanlarıdır. Maya uygarlığının tarihsel referansı dayanışmacı kolektif ruhun izleri, Meksika devriminin isyancı belleği, neoliberal İktidarın yıkıcı etkisi, tarihin sona erdiği çılgınlıkları arasında sadece bölgede değil bütün dünyada SubKumandan Marcos’un “İktidarı değil dans edilecek bir yer istiyoruz,” deyişi çok kısa fakat neredeyse anlamını bütünüyle özetlediği bir Radikal Demokrasi tanımıdır. ABD’nin yanı başında yerlilerin son topraklarının neoliberal talan ile ellerinden alınmasına karşı bu isyan, bütün dünyada düşünsel gü-

cüyle olduğundan çok daha büyük bir etki yarattı.⁷ EZLN'in namı değer Zapatistaların gücü, Meksika ordusunun askeri gücü karşılaştırılabilir bile değildir. İlk isyanda ki tahta tüfekli isyancı fotoğrafları bunu çok iyi yansıtır ancak Zapatista hareketini bütün dünyayı etkileyen düşünsel gücü, silahlı gücüyle kıyaslanamaz. İspanya'da, İtalya'da, Yunanistan'da, Almanya'da, onlarca başka ülkede ve hatta ABD'de yerli "Zapatistacılar"ın olması bile tek başına bu "Radikal Demokrasi'nin, komüncü düşüncenin" sarsıcı etkisidir.

Özyönetim Makhnocudur. Makhno ve yoldaşları neredeyse herkesle mücadele ederken, 20.000 kişiye ulaşan istediği zaman toplanıp dağılabilen bir gerilla, hem savaşma biçimi hem de kendi içinde örgütlenme biçimiyle ancak radikal bir demokrasi ile ayakta kalabilirdi. "Bu yıllar içinde neredeyse durmadan savaşan Makhno yapıcı düşüncelerini nadiren pratiğe dökme fırsatı buldu. Fakat 1918 yılının Aralık ayıyla 1919 yılının Haziran ayı arasında Guliai–Pole civarındaki bölgede nispeten bir sakinlik oldu; bu sırada kurulu devlet yönetiminde de bir boşluk vardı. Bu zaman zarfında Makhno hareketi özgürlükçü düşüncelerini pratiğe dökmeye çalıştı. Katılımcı sayısının 100 ila 300 olduğu en az dört bağımsız kırsal komünde, 'herkes (...) kendi gücü oranında çalışmak zorundaydı.' Yiyecek ve diğer maddeler ihtiyaca göre geleneksel Komünist bir tarzda dağıtıldı. Hareket aynı zamanda sovyetlerin –zaten var olan parti denetimindeki Bolşevik tarzda değil, toplumsal olarak

---

⁷ Chipas'da, Bartleloma Las Casas da dolaşırken gördüğüm bir yerel magazinde bir Sub Kumandan Marcos karikatürü vardı. Marcos burada bir melek gibi çizilmişti. Başında halesi vardı ve en güzeli de kanatları gazete kağıdıydı. Tam anlamıyla SubKumandan Marcos'u tanımlayan bir şeydi bu. Söylemlerinin düşünsel gücü ve şiirsel etkisiydi onu melek haline sokan.

eşitlikçi bir sistem içinde siyasal partilerin gözlemci konumuna indirgendiği ‘bağımsız sovyetler’ tarzında–kurulmasını da öngörmüştü. Makhnocular’ın talebi şuydu: Yöneticiler ve onların keyfi kanunları olmadan, emekçilerin özgür ve bağımsız sovyet düzenine öncelik tanımak üzere monarşist, koalisyona dayanan, cumhuriyetçi ve Sosyal Demokrat Komünist Bolşevik parti hükümetlerinin yıkılması. Gerçek sovyet düzeni, artık kendini sovyet iktidarı olarak adlandıran Sosyal Demokrat Komünist Bolşevik yönetimi değil, emekçilerin toplumsal yaşamı için özgür, mutlu ve bağımsız örgütlenme yapısı içinde kendini dışa vuran otoriteye ve devlete daha üst düzeyde karşı olan bir sosyalizm biçimidir. Michael Palij’in gözlemlerine göre, Makhno’nun partizanları ve köylüleri, “özgür anarko–komün” sloganının, özgür tekil çiftlikler ve merkezi olmayan demokratik özyönetim anlamına geldiğini biliyordu. Bu Ukrayna köylü anarşizminin kendiliğinden bir dışavurumuydu. Kısacası Makhno’nun anarşizmi, eskiden kalma köylü volyasının, anarşist terminoloji içerisinde küçük değişikliklerle yeniden biçimlendirilmesidir.”⁸

Devletçi tarihlerin iddia ettiklerinin aksine tarihin çok uzun dönemlerinde devletsiz toplumlar ve aynı zamanda devlet varken de yaşanan devletsiz paralel yapılar ve hatta devletin en merkezinde bile gerek geçiş dönemlerinde, gerek her şeyi ile varken ve doğrudan karşısındayken bile artık ritüele ve kültüre dönüşmüş devletsiz toplum simgeleri; kolektif çalışma biçimleri, dayanışmalar, karşılıksız yardımlar ve birlikte karar verme halleri bu devletsiz toplumların işaretidir ve kanıtıdır. Aynı zamanda bir devlet boşluğu altında ya da

---

⁸ Bkz. Murray Bookchin, *Devrimci Halk Hareketleri Tarihi*, 3. Cilt: 1905’den 1917’ye Rus Devrimleri, çev. Ali İhsan Başgöl, Dipnot Yayınları, 2013.

zayıflamış bir zeminde bu toplumsal bellek, onu yaparak dışarı çıkar. Makhnocu düşüncenin temelinde de bu tür düşüncelerin etkisi çok fazlaydı. “On yedinci yüzyılda yüksek sınıf –en azından soylular denilen, aynı zamanda en geniş özel arazilerin sahibi, imparatorluk ve bölge mahkemeleriyle yakın ilişkileri olan prestijli kesim— hiç de azımsanmayacak ölçüde Rusya’nın en önemli Avrupalılaşma yanlısı kralı I. Petro’nun talepleri nedeniyle, Batı’nın aristokrat âdetlerini, giyimini, dilini ve yaşam tarzını edinmeye başladı. Bu atılım sadece imparatorluğun karşıtlıklarını derinleştirmeye yaradı. Soylular sınıfının dıştan görünüşü, toplumsal piramidi emir ve itaat sistemi olarak muhafaza eden hiyerarşiydi. Köylülükse tersine, eşitlikçi bir görüşe sahipti ve dünyayı, her hanehalkının statüsüne değil, ihtiyacına göre topraktan pay almayı hak ettiği, birbirini tamamlayan ilişkiler üzerinden görüyordu. Bu nedenle, soylular sınıfına göre toplumsal bağlar ‘itaat üzerinden bir arada tutulurken’, köylülük için bu bağlar ‘karşılıklı sorumluluk üzerinden bir arada tutuluyordu’. Dahası, yeni alaf-rangalıkları, şehir hayatına olan iş hayatıyla, soylular sınıfı kozmopolitleşme yolundayken, dağınık köylerine adeta hapsedilmiş köylü sınıfıysa kendi dindarlığını yaşıyordu. Yüksek sınıf ‘devlet hizmetine yönelimliydi’, biçimi ne olursa olsun hizmet, hizmetti. Oysa köylülük ‘hayatta kalmaya odaklıydı’ ve dışarıdan her türlü köye hakim olma girişimini hiç hoş karşılamazdı. Bir de yüksek sınıf toprağı, ister miras, ister yağma yoluyla, isterse de çarın hediyesi olarak elde edilmiş olsun, özel mülk olarak görürdü. Köylü sınıfı çok keskin bir ayrımla toprağı, herhangi bir kişinin hakikaten sahip olamayacağı, (tipik Rus köylü deyişiyile) ‘Tanrı malı’ olan ortak bir kaynak olarak görürdü. Köylü fikirlerinin —eşitlikçilik, karşılıklı sorumluluk ve ortaklaşmacı-

lık— bu ilişkide bir araya gelmesi, köylü tabiriyle *volya* olarak ifade edilmiştir; ‘özgürlük’ anlamına gelir (irade olarak da çevrilebilir). Kendi halinde süren eşitlikçi toplumun kökeninde kısmen sınır Kazaklarının bireysel serbestlik ruhunun izlerine de rastlanabilir ve ortada köylülerin ortaklaşmacı bir mutabakatı da vardır; buna köylü sınıfının değişen ihtiyaçlarını karşılamak için iç Rusya ve Ukrayna’nın zengin siyah toprağının düzenli aralıklarla yeniden tahsis edilmesini de —bunun adı da efsanevi *çerniy peredel*, yani ‘kara bölüşüm’dür— eklemek gerekir.”⁹

Gewher komünlerinde de üstü örtülmüş toplumsal belleğin yine ortaya çıktığını görmüştük. Gewher’i ziyaret ettiğimiz sırada bir evde neredeyse bütün köy toplandığında bir yaşlı adam, komünü “Eskiden bu tür geleneğimiz zaten vardı. Hep beraber toplanıp ne yapacağımıza karar verirdik, yoksula yardım ederdik, evsize ev yapardık. Şimdi gençler komün filanla işte bu geleneği canlandırıyorlar. Ben bu yüzden komünü çok seviyorum.” diyordu.

Walter Benjamin’de devletçi toplumların içinde ve hatta en devletçi (!) Hitler Faşizminin yanı başında yazarken de bu toplumsal belleğin içinden doğrudan hiç isimlendirmemiş olduğu ekolojik izleri aktarıyordu; “Zamanı Kavimlerin en eski adetleri arasında bize bir uyarıymış gibi görünen bir tanesi vardır ki, tabiatın bize cömertlikle sunduğunu alırken hırsa kapılmaktan sakınmamızı buyurur. Çünkü biz toprak anaya kendi ürünüümüz olan hiçbir şey hediye edemeyiz. Öyleyse, alırken saygı göstermemiz, bunun için de, her ne zaman ne kadar alıyorsak, daha kendi payımızın üstüne oturmadan önce, ona bir kısmını geri vermemiz yakışık alır.

---

⁹ A.g.e.

Eski *libatio* adeti bu saygının bir ifadesidir. Hatta belki, unutulmuş başakları toplama ve yere düşmüş salkımları kaldırma yasağı bile o alabildiğine eski, yerdeki buğdayın ve üzümün toprağa veya rahmet dağıtan atalara dönmesini öngören töresel deneyimin dönüşmüş biçimidir. Atinalıların adetince, yemekte yere düşen ekmek kırıntıları toplanmazdı, çünkü bunlar kahramanların payıydı. Bir toplum zaruret ve hırsın sonucu olarak günün birinde, tabiatın verdiklerini ancak gasp edercesine alabilir hale gelecek kadar yozlaşmışsa, meyveleri pazara daha iyi getirebilmek için hamken koparır ve her tabağı sırf doyabilmek için sonuna kadar sıyırmadan edemez olmuşsa, toprağı fakirleşecek, ülkesi kötü mahsul verecektir.”¹⁰

Proudhon ise karar verme biçimi ve hakkı üzerinden otoriteyi, diğer açıdan özgürlüğü yani Radikal Demokrasiyi-Özyönetim’i formüle ediyordu. “...Özgürlük de ancak, herkes için garanti edildiği sürece tam ve kusursuzdur, herkes ya iktidarda pay sahibi olacaktır ya da kimseye mesuliyet yüklenmeyecektir. Bu alternatiflerden kaçma şansı yoktur: Otoriter rejim bakımından, herkesin bir kişi tarafından herkes tarafından idare edildiği yönetim şekli ya da herkesin herkes tarafından yönetildiği idare şekli; özgürlükçü rejim bakımından ise, her ferdin kendi kendini idare ettiği yönetim şekli ya da herkesin, her bir fert tarafından idare... şekli” ...¹¹

---

¹⁰ Bkz. Walter Benjamin, *One Way Street and Other Writings*, Belknap Press, 2016.

¹¹ Bkz. Pierre Joseph Proudhon, *Federasyon İlkesi*, Öteki Yayınları, 2014.

ÖZYÖNETİM – SUBKUMANDAN MARCOS

SubKumandan Marcos’la konuşuyorduk.* Ne istediklerini anlatıyordu yani Özyönetim’i, radikal demokrasiyi; Chipas’ta Lacandon ormanlarının kıyısındaydı ve mutlaka soracaksanız maskesi vardı ve piposu; “...Sivil toplum,¹² halktan, insanlardan söz eder. Politik bir örgütlenmeye mensup olmayan, ancak yine de politika yapmak isteyen insanlardan. Aslında, onlar baş aktörleridir. Bize göre iki büyük kesim vardır. Birinci kesim, siyasi sınıf veya politik elit –ki bizim tanımımıza göre profesyonel politikacılardan, siyasi partilerden ve siyasi sınıflardan oluşur ve şu veya bu şekilde modern politika yaparlar–. İkinci kesimse bu tür bir politika yapılmasına seyirci kalmaya mahkûm edilmiş olan toplumun geri kalanı. Bizim söylediğimiz şey, son yıllarda toplumun bu kesimi yani sivil toplum veya siyasi olmayan topluluk, seyirci rolünü terk ediyor ve politik aktör olarak kendi alanı için mücadele ediyor. Bu insanların talebi; siyasi alanın onlara açılması, oldukları gibi kalarak, kendilerini değiştirmek zorunda olmaksızın siyasi bir

---

* Ropörtajın tamamı için bkz. Metin Yeğin, *Marcos’la On Gün*, Hayalci Hücre Yayınları, 2023.

¹² ‘Sivil toplum’ çok dertli bir terim. Aslında daha karşılayan çeviri ‘Yurttaş toplumu’ olmasına rağmen ülkede baştan itibaren böyle kullanıldığı için, kullanmak durumunda kaldığımız ama şu günlerde bolca elinizi salladığınızda çarptığımız STK’larla hiçbir ilişkisi olmayan bir tanımlamadır. Sadece doğrudan hükümete bağlı olmayanlar ve hatta hükümetin STK’ları, sivil toplum kuruluşlarına kadar yaygınlaşan kelime ile SubKumandan Marcos’un ‘Sivil Toplum’ tanımlamasının zerre kadar ilgisi yoktur. Zaten kendisi neyi tanımladığını çok güzel anlattığı için bunu bir tanımlamama pek gerek yok belki ama bu terimi bize kazandıran ‘düşünürlerin’ boynu sivil toplum altında kalsın diyeceğim ve zaten kaldı diyeceksiniz ve bu noktayı bir konuşmamız sırasında bana hatırlatan Soner Torlak’a teşekkürlerimle...

hareket alanlarının olması. Bu da Şu demektir; siyaset profesyonel olarak siyasetçi olmayan insanlarca da yapılabilir.”

“...Hükümetin politik ideolojisi ne olursa olsun itaat etmeli, ‘sivil toplumun’ emrinde olmalı – ki demokrasi kesinlikle bu demektir. Sivil toplum, terimin klasik anlamı ile politik olmamasına rağmen başka bir yolla politiktir – ki bu yol tanımlanma süreci içerisinde ve milenyumun yeni politikasının bir ipucudur...”¹³

“Biz demokrasiyi düşünüyoruz. Nasıl açıklasam?... Zapatistler için sözcüklerin önemli anlamları vardır ve sözcüklerin sonuçları da önemlidir. Bir sözcük “ne demekse o demektir” diye düşünüyoruz. Bu yüzden biz, bize bir şeyler anlatan insanları dinlemeye çok hevesliyiz. Bir kişi ne söylerse bu doğru demektir. Bu yüzden biz profesyonel politikacılarla geçinemiyoruz çünkü bu çok bilinen bir şeydir ki; onlar bir şey söylerler ve başka bir şey yaparlar. Bu anlamda demokrasi sözcüğü, insanların insanlar için hükümet olması demektir. Biz ne söylüyorsak o gerçekleşir. Sorun gücü zapt eden bir siyasal partinin siyasal yönlendirmesi değildir. Diğer bir deyişle, eğer hükümet temelde toplumdan ayrılmışsa, yabancılaşmışsa, sağ veya sol bir parti olup olmadığının hiç önemi yoktur. Bir rejim oldukça devrimci olabilir, sağcı bir rejim veya solcu bir rejim olabilir fakat eğer topluma yabancılaşmışsa, eğer hükümet toplum için egemen değilse, kendi kendini yıkarak sona

---

¹³ Burada da ‘Hükümet’ kelimesi de ama bu sefer İspanyolcada aynı dert var. Bu yüzden SubKumandan Marcos ve Zapatistalar bu hükümeti, ‘Buen Gobierno’-‘İyi Hükümet’ diye adlandırıyor ve tanımlarken de ‘Hükümet olmayan hükümet’ diye tanımlıyorlar. Aynı şekilde bizim Özyönetim yazıları diğer dillere çevrildiğinde AutoGobierno-Selfgovernment olarak, çevriliyor ki yine aynı derdi üzerinde taşıyor.

erecektir. Aynen dünya tarihinde olduğu gibi. O zaman biz, sosyal gücü veya politik gücü elinde tutmaktan daha fazlasını öneriyoruz. Yeni bir politik ilişki öneriyoruz. Tersyüz edilmiş bir politik ilişki. Hükümet görevlileri kumanda eden değil, görev ihсан edilen delegeler olacaklardır ve toplum onları sosyal taleplere itaat etmedikleri takdirde yerlerinden etme gücüne sahip olacaktır...”

–Fakat terminolojide, hükümet görevlilerinin bunun olabilirliğini garanti edecek sosyal ve politik yapıyı nasıl tasavvur ediyorsunuz?

–Yavaş yavaş ama politik olarak gelişen bir toplum hayal ediyoruz; politikadaki zamansal durgunluğun ve esaretin kaldırıldığı. Modern demokrasilerde politika çok kesin bir takvime sahiptir. Demokratik bir gün, yalnızca seçim günüdür. Geri kalan zamanda demokrasi yoktur. Hükümet görevlileri kararları verirler ve toplum tekrar bir seyirci durumuna düşer ya da hükümetin kararlarının bir kurbanı. Bizce sürekli politik varlığını devam ettirmek için toplum örgütlenmeli ve hükümeti sürekli olarak rapor vermesi için zorlayabilmeli. Bu yollarla yurttaşların veya insanların gelişmesi için çok şeyler yapılmalı. Örneğin; sivil toplum örgütlerin büyümesi ki, bunlar toplumun kendine, hükümetin doldurmadığı, fakat doldurulması gereken alanlar tahsis etmesinin yollarıdır. Bu çok önemli. Özellikle demokrasi olmayan ülkelerde daha çok edilgen bir topluluk vardır. Ben dünya sivil toplum örgütleri ile dolu olmalı demiyorum. Fakat toplumun kendi alanlarına sahip olabileceği bir dünyadan söz ediyorum. Profesyonel politikacı ya da bir siyasal partiye üye olmak zorunda kalmaksızın hükümet politikalarına etki edebileceği, tartışabileceği ve sesinin bir ağırlığa sahip olabileceği bir dünyadan...

–Bu bir topluluk şeklinde mi olacak, belediye şeklinde mi...?

–Mantıken mahal, yer formunda olacak. Örneğin, yerli komiteleri şehirli komitelerinden mantıken farklıdır. Kentlerde belki de belediyelerden daha küçültülmüş bir şekilde, komşuluk şeklinde olabilir. Banliyö olabilir, cadde olabilir, her durumun sosyal gerçeğine bağlı olarak. Bu yüzden biz toplumun geri kalanına ihraç edebileceğimiz bir reçetenin olmadığını söylüyoruz, hatta ülkenin geri kalanına bile. Mücadele ettiğimiz şey bu insanlar, ihtiyaçlarına, imkânlarına göre, seslerinin hesaba katılmasını sağlayabilmek için kendi kendini yönetme mekanizmasına sahip olabilmeleri.

– Chiapas’ın durumunda, bu, otonom komünler, değil mi?

—Chiapas’taki yerli komünlerinin durumunda evet. Çünkü yerli komünlerin politik mantığı siyasal partilerin politik mantıklarından tamamen farklı. Örneğin, temsili demokrasi kullanılmıyor, onlar doğrudan demokrasiyi kullanıyorlar. Komünler direkt olarak katılıyorlar ve açık bir usulle konuları tartışıyorlar ve kararlar veriyorlar. Gizli oy yok. Yerli komünler, siyasal partileri komünleri bölen bir şey olarak görüyorlar. Bu yüzden siyasal partileri reddediyorlar. Çünkü partiler komünleri bölüyor ve parçalıyor.

Başka bir zamandı. SubKumandan Marcos evimize geldi. İki genişçe kalastan bir yatak ve masadan oluşan 2 metreye 3 metre bambu bir kulübeydi. Geceydi. Kenara bir mum tutuşturduk. Milyonlarca Ağustos böceği sohbeta katıldı. SubKumandan Marcos anlatıyordu:

... Şöyle açıklamaya çalışayım; biz aslında cevaplara sahip değiliz. Dünyanın her yerinden gelip bize sorular soruyorlar ama bizim cevap-

larımız yok. Biz bir soru hareketiyiz. Bir soru soruyoruz, onun cevabını alıyoruz ve tekrar soru soruyoruz. Yani bir cevap bizi başka bir soruya taşıyor. Bu komünü anlayabilmek için bu dünyayı anlamak lazım. Çünkü burası bir Zapatista dünyası. Size nasıl başladığımızı anlatayım önce. Aslında bugünler benim doğum günüm, 15 yıl önce bu vakitler silahlı mücadeleye girişmek için dağlara çıktık ve ben bugünlerde doğdum. Biz burada yerlileri örgütlemeyi amaçlıyorduk ancak ilk geldiğimizde sadece karnımızı doyurmaya çalışıyorduk, avlanıyorduk, CIA'nın silahların nasıl kullanılacağı hakkındaki kitaplarını okuyorduk. Yalnızdık ve hiç kontağımız yoktu; kimse yoktu, sadece 15 kişiydik. Hatta onlar dağlarda nasıl yürüneceğini bilmediğim için benimle alay ediyorlardı. Sonra buradaki insanlarla karşılaştık ve her şeyi bu insanlardan öğrenmemiz gerektiğini anladık. Onların dillerini, ama sadece dillerini değil onların ifade biçimini de. Maya dilinde insanlar karınları ağrıdığına “öleceğim” derler. Çünkü karınları ağrıdığına, canları yandığında bunun kalpleri ile ilgili bir şey olduğunu düşünürler ve “kalbim ağrıyor o zaman öleceğim” derler. Ve eğer siz bunu böyle anlamazsanız onların gerçekten ölecek kadar kötü olduklarını sanırsınız, gerçekten kalbi sıkıştı diye müdahale etmeye çalışırsınız. Ya da bir başka örnek; bir kişi “ben” diye söze başladığı zaman kastettiği şey ailesidir. Ayrıca bir ‘ben’ kelimesi yoktur. Ya da burada kadın demek için bir tek sözcük vardır, bunun da anlamı ‘gerçek kadın’dır. Ve biz bu dünyayı anlamaya

çalışıyorduk. Buraya geldikten sonra dünya ile hiçbir bağlantımız yoktu ama bu arada dışarıdaki dünya da değişiyordu. Sonra biz bu insanlarla birbirimizi anlamaya başladık ve birlikte mücadele etmeye karar verdik. Biz sosyalist ve komünisttik fakat burada başka bir dünya vardı. Sen de görüyorsun ya burada proletarya mı var? Klasik bir mücadele burada yürümezdi. Ve biz burada birçok şeyi bu insanlardan öğrendikten sonra yolumuzu değiştirmeye başladık. Bize Zapata'yı anlattılar. Bir nevi Zapatist kurs aldık, yeniden doğduk. Ve kâbuslarla birlikte yaşamaya başladık. Çünkü insanların hiçbir şeyleri yok. Çocuklar ilaçsızlıktan, basit ve tedavi edilebilir hastalıklardan ölüyor. Bu insanlar unutulmuş ve desteğe ihtiyaçları var. Aslında onlar çok bilgililer, çok geniş bir kültürleri var, bölgeyi bizden çok çok daha iyi biliyorlar. Bu insanlar bizi ve kim olduğumuzu öğrenmeye başladılar. Bugün, artık onlar bizi çok iyi tanıyorlar; biz de onları. Yavaş yavaş silahlı mücadele için hazırlanıyorduk. Ve bir gün onlar bize artık zamanın geldiğini söylediler, biz de harekete geçtik. Harekete geçmeden önce insanlar bize milyonda bir bile şans tanımazdı fakat başarılı olduktan sonra medya bizim için bir sürü şey uydurdu. Bizim uyuşturucu ticareti ile ilişkimiz olduğunu, ülkeden ayrılmak istediğimizi, dış destekli olduğumuzu söylediler. Bunların hiçbiri doğru değildi. Bu bir savaştı ve biz savaşmalıydık. Bu savaşta kaybedebilirdik de ya da hiç bir şey olmayabilirdi ama daha kötü olamazdı çünkü bu insanların hiçbir şeyi yok. Bu bir risk ama biz gene

de savaşa başladık. Ve bu bir savaş. Daha sonra uzun uzun kendimizi anlatmaya başladık. Asıl olarak globalleşmeye karşı savaşıyoruz ama bundan önce ne dersiniz deyin, bu insanların sağlıklı evlere, yiyeceğe, giyeceğe ihtiyacı var. Yani bu bir hayatta kalma savaşı, paraya karşı bir savaş, insanlık için bir savaş, en geniş anlamda da globalizasyona karşı bir savaş. Böylece kendimizi ayna yaptık, biz aynayız diyoruz, her şeyi biliriz demiyoruz. Her ülkenin durumu ve gerçeği farklıdır. Dünyanın geri kalanı kendi direnişini örgütlemeli. Burada böyle çünkü buranın gerçeği bu diyoruz. Artık burada bizim savaşmaktan başka çaremiz yok ve kazanmak zorundayız. Çünkü eğer kaybedersek insanlık da kaybedecek.

8